

Protocol storend en ernstig gedrag (inclusief schorsen en verwijderen)

OBS Route 0513
Heerenveen
Mei 2024

1. Algemeen.

Elke school neemt in zijn schoolgids een tekst op i.v.m. het schorsen en herstellen van een leerling. In die tekst wordt verwezen naar dit protocol.

2. Wat zegt de Wet Primair Onderwijs (WPO) over schorsen

Artikel 40c lid 1. Het bevoegd gezag kan met opgave van redenen een leerling voor een periode van ten hoogste één week schorsen.

Artikel 40c lid 2. Het besluit tot schorsing wordt schriftelijk aan de ouders bekendgemaakt.

Artikel 40c lid 3. Het bevoegd gezag stelt de inspectie van een schorsing voor een periode langer dan één dag schriftelijk en met opgave van redenen in kennis.

3. Wat zegt de WPO over verwijderen

Artikel 40 lid 11.

Voordat wordt besloten tot verwijdering hoort het bevoegd gezag de betrokken groepsleraar. Definitieve verwijdering van een leerling vindt niet plaats dan nadat het bevoegd gezag ervoor heeft zorg gedragen dat een andere school bereid is de leerling toe te laten. Onder andere school kan ook worden verstaan een school voor speciaal onderwijs, een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs of een instelling voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs.

Artikel 63 lid 2.

Indien het bevoegd gezag van een bijzondere school op grond van artikel 40 weigert een leerling toe te laten dan wel een leerling verwijderd, deelt het de beslissing daartoe, schriftelijk en met redenen omkleed, mede door toezending of uitreiking aan de ouders. Daarbij wordt tevens de inhoud van het bepaalde in het derde lid, eerste volzin, vermeld. Voordat het bevoegd gezag van een bijzondere school op grond van dat artikellid beslist tot verwijdering van een leerling, hoort het de ouders van de leerling, onverminderd het bepaalde in dat artikellid. Het bevoegd gezag neemt de beslissing, bedoeld in de eerste volzin, zo spoedig mogelijk.

Artikel 63 lid 3.

Binnen 6 weken na de mededeling, bedoeld in het tweede lid, kunnen de ouders bij het bevoegd gezag schriftelijk hun bezwaren kenbaar maken tegen de beslissing. Het bevoegd gezag beslist binnen 4 weken na ontvangst van de bezwaren. Alvorens te beslissen hoort het bevoegd gezag de ouders.

4. Storend en ernstig gedrag van leerlingen

Voorspelbaarheid en eenduidigheid creëren zekerheid en een veilige omgeving. Zowel leerkrachten, leerlingen en ouders hebben daar behoefte aan. Het zorgt ervoor dat een leerkracht niet ad hoc reageert op basis van subjectieve inschattingen en van persoonlijke interpretaties van de situatie. Bij elke overtreding moet het voor iedereen voorspelbaar zijn met welk type maatregel de overtreder te maken zal krijgen.

Onderstaande is gebaseerd op het 4-ladenmodel van Monique D'Áes. In het 4 lademodel zitten 4 categorieën. Op de verticale as staat de ernst van de overtreding en op de horizontale as de frequentie ervan.

Hoofddoel is om met vereende krachten op een passende manier gewenst gedrag op school aan te leren. Een passende maatregel bij een overtreding houdt rekening met de ernst ervan en zet de overtreder ertoe aan om de fout goed te maken en in de toekomst te vermijden. Het effect van passende maatregelen is dat ze overtreeders niet tegen de gemeenschap opzetten, maar integendeel de band ermee juist versterken. Een goede band met de gemeenschap is de beste preventie tegen ongewenst gedrag.

Omdat 1 herhaling van eenzelfde ernstige overtreding duidt op een ernstig probleem, ligt de frequentiegrens boven de lijn van de ernst daar tussen *1 keer* en *2 keer of vaker*.

Compact ziet het 4 lademodel er zo uit:

<p style="text-align: center;">Beperkt storend gedrag Waarschuwen (menselijkheid)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stiekem eten tijdens de les • Te laat komen • Rommel achterlaten • Ongevraagd door de klas lopen • Door de instructie van de leerkracht heen praten 	<p style="text-align: center;">Frequent storend gedrag Gewenst gedrag aanleren en trainen</p> <p style="text-align: center;">Regelmatig.....</p> <ul style="list-style-type: none"> • ... stiekem eten tijdens de les • ... te laat komen • ... ongevraagd door de klas lopen • ... door de instructie van de leerkracht heen praten
<p style="text-align: center;">Ernstig incidenteel gedrag (1X) Straf-als-signaal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vernieling van schoolmaterialen • Diefstal • Vechtpartij • Bedreiging • Ongemerkt filmen 	<p style="text-align: center;">Ernstig & frequent voorkomend gedrag (>2) Herstel eisen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pesten • Bedreigingen • Grove beledigingen • Weigeren om instructies op te voeren • Spijbelen

5. Maatregelen

In dit protocol beschrijven we welke maatregelen we nemen bij storend of ernstig gedrag. We onderscheiden 3 soorten maatregelen:

1. Time-out
2. Schorsen
3. Verwijderen

Ad 1:

Voor de time-out procedure gebruiken we de procedure zoals deze is beschreven door SBO It Oerset in Heerenveen

Ad 2 en 3:

Voor het schorsen en verwijderen baseren we ons op het Protocol Schorsen en verwijderen van de Stichting Ambion.

6. Time out procedure bij (beperkt en frequent) storend gedrag

Doel time-out

Het aanleren van gewenst gedrag, gedragsregulatie, (herstel) orde, taakgericht gedrag en een prettige werksfeer.

Visie en uitgangspunt

De time-out is een instrument voor professioneel begrenzen van ongewenst gedrag en begeleiden van spanningsvolle situaties. Begrenzen via de time-out geeft duidelijkheid naar de leerling en biedt veiligheid wanneer de leerling de grenzen zelf niet kent of kan bewaken. Door de afzondering stelt de leerkracht een duidelijke grens aan het gedrag van de leerling. De leerling krijgt een bezinnings- of afkoelingsperiode. Dit is een signaal naar de leerling in kwestie, maar ook een boodschap voor de andere leerlingen in de groep.

De time-out procedure wordt schoolbreed gehanteerd. Doel is om zo op systematische uniforme voorspelbare wijze gewenst gedrag aan te leren en ongewenst gedrag om te buigen. Door de voorspelbare opbouw van stappen in de time-out procedure krijgen leerlingen veel herstel – en herkansingsmogelijkheden aangereikt. Leerlingen gaan onderkennen dat het een instrument is om tot adequaat gedrag te komen (acceptatie) en dat het niet bedoeld is als strafmaatregel.

Zie verder [bijlage 1](#) voor meer informatie over de time-out procedure

	Voorbeelden van gedrag	Maatregelen	Stappen 1 t/m 8				
Beperkt storend gedrag Waarschuwen	<ul style="list-style-type: none"> • Stiekem eten tijdens de les • Te laat komen • Rommel achterlaten • Ongevraagd door de klas lopen • Door de instructie van de leerkracht heen praten • Niet luisteren naar de aanwijzingen van de leerkracht • Praten tijdens het zelfstandig werk (anders dan werkpraat) • Ongepast taalgebruik 	<p>Dit is een overtreding waarvan het niveau veel minder ernstig is dan blauw. Omdat het over kleine overtredingen gaat die snel rechtgezet worden, is het vaak het efficiëntst om het optreden zo beperkt mogelijk te houden. Er wordt gebruik gemaakt van een stop en een doe instructie.</p> <p>Signalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een gebaar: wijzen, duim omhoog of omlaag... • Lichaamstaal: wenkbrauwen fronsen, streng kijken, met de ogen rollen, zuchten, glimlachen als het goed gaat.... • Een stempel die pas gevolgen heeft bij een bepaalde activiteit • Een 'joker' inleveren • Een opmerking • Een citaat • Een kort gesprekje <p>Maatregelen: Geen!!</p> <p>> Leerkrachtniveau</p>	<p>STAP 1.</p> <p>De leerkracht probeert weer "in de samenwerking te komen". Dit kan zijn door negeren, aanraken, oogcontact, etc.</p>	<p>STAP 2.</p> <p>De leerkracht kijkt de leerling aan, maar gaat door met de les</p>	<p>STAP 3.</p> <p>De leerkracht kijkt de leerling aan en stopt even met de les</p> <p>De leerling krijgt de eerste waarschuwing. De leerkracht benoemt dit: "Dit is je eerste waarschuwing". Geef aan dat bij een herhaling een time-out moet worden gegeven.</p>		
Frequent storend gedrag Gewenst gedrag aanleren en trainen	<p>Regelmatig.....</p> <ul style="list-style-type: none"> • ... stiekem eten tijdens de les • ... te laat komen • ... ongevraagd door de klas lopen • ... door de instructie van de leerkracht heen praten • ... niet luisteren naar de aanwijzingen van de leerkracht • ... niet opletten • ... ongepast taalgebruik gebruiken • ... vreemde taal spreken tijdens de les • ... mopperen/ klagen/ zeuren • ... blijven discussiëren/ onderhandelen/het 	<p>Dit is het niveau van de ernst van groen, maar de frequentie overschrijdt de vooraf afgesproken grens, waardoor de overtreding problematisch wordt. De overtreding is een lastige gewoonte geworden.</p> <p>Signalen naar kind of ouders:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nablijven of vroeger komen • Aparte regels gedurende een bepaalde periode <p>Maatregelen: Leerling krijgt pedagogische ondersteuning. Hij/zij krijgt nog een kans om te leren. Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gedragsverwachtingen bespreken tijdens een preventiegesprek • Afspraken maken over het uitvoeren van 	<p>STAP 4.</p> <p>Wanneer de leerling volhardt in het ongewenste gedrag gaat de leerkracht over op toepassing van de interne time-out. De instructie: - Er volgt neutraal en gedecideerd iets in de trant van: "Ik geef je nu een time-out". - Een korte beschrijving van het storende gedrag, of overtreding van</p>	<p>STAP 5.</p> <p>Bij blijvend storend gedrag gaat de leerkracht over op de externe time-out. Dan moet de leerling Plaats nemen op de afgebakende time-outplek in het lokaal van de collega.</p>	<p>STAP 6.</p> <p>Als de TO bij een collega niet afdoende is, dan volgt een externe time-out bij een collega die geen groep heeft</p>	<p>STAP 7.</p> <p>Als er 2 keer sprake is geweest van een externe time out bij een collega die geen groep heeft, wordt (na schooltijd) contact opgenomen met de ouders. Hierbij wordt gemeld wat de consequenties zijn na stap 7. Er wordt een notitie gemaakt in Parnassys</p>	<p>STAP 8.</p> <p>We gaan ervan uit dat de leerling zich aan de afspraken houdt. Bij een nieuw incident beginnen we weer bij stap 1.</p> <p>Als we deze ladder drie keer hebben doorlopen gaan we over naar stap 1 van het schema ernstig gedrag.</p>

	laatste woord willen hebben	<p>gedragsverwachtingen met duidelijke consequenties als het goed of fout gaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voordoen van gewenst gedrag en dit laten oefenen • Reflectietaak • Extra taak om een tekort bij te werken • Alternatieve werkstraf: <ul style="list-style-type: none"> > Opstel met ludieke titel schrijven > Leerkracht helpen met pleinwacht > Activiteit bedenken voor de pauze • Werken met een individuele interventie, zoals een boosheidsthermometer • Individueel stappenplan met verschillende kleine tussenstappen • Veel tussentijdse, individuele feedback (zowel positief als negatief) • Zelfevaluatiekaart in laten vullen • Kansen om te 'schitteren' in de klas • Complimenten en kleine beloningen als het goed gaat <p>> Leerkracht schakelt de hulp in van gedragspecialist, ib-er en directeur > Eventueel wordt de hulp van de Stipe ingeschakeld > Houd een logboek bij in Parnassys met de afspraken en bevindingen</p>	<p>een regel/afpraak. - In concreet waarneembare gedragskenmerk en aangeven welk gedrag gewenst is.</p> <p>Zie bijlage 1 voor verder info</p>				
--	-----------------------------	---	--	--	--	--	--

Als dit schema 3 keer is doorlopen (stap 1 t/m 8) gaan we naar stap 1 van het escalatieschema bij ernstig gedrag. Daarmee start het protocol schorsen en verwijderen.

	Voorbeelden van gedrag	Maatregelen	Stappen				
Ernstig incidenteel gedrag (1X) Straf-als-signaal	<ul style="list-style-type: none"> Vernieling van schoolmaterialen Diefstal Vechtpartij Bedreiging Ongemerkt filmen Weglopen Pesten* <p>* Bij pesten moet het pestprotocol worden gevolgd. Afhankelijk van de resultaten hiervan wordt ingezet op schorsen of verwijderen</p>	<p>Ook al is het uitzonderlijk dat de leerling zo doet en ook al zijn er eventuele verzachtende opstandigheden, dan nog is deze overtreding heel ernstig.</p> <p>Duidelijk signaal naar de leerling en de buitenwereld dat de school de situatie heel serieus neemt: het gedrag van de leerling moet gecontroleerd en eventueel bestraft worden. Straffen helpen zelden om gewenst gedrag te bereiken, maar bij zware overtredingen kan men niet anders.</p> <p>Signalen naar kind/ouders:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gesprek met de leerkracht Gesprek met de ouders Tijdelijke verwijdering uit de groep (Time-out) Onplezierige maatregel (schrijfstraf, nablijven, uitsluiten van activiteit) Contract <p>Maatregelen (voorbeelden):</p> <ul style="list-style-type: none"> Vergoeding van materiële kosten Werkstuk maken voor school Herstel ten aanzien van personen die schade hebben geleden Alternatieve werkstraf Begeleiding bij een contract <p>> Breng gedragsspecialist, ib-er en directeur op de hoogte > Breng de ouders op de hoogte > Maak een notitie in Parnassys</p>	<p>STAP 1. Als de leerling voor het eerst extreem gedrag laat zien, geeft de leerkracht aan de directeur* door wat de leerling heeft gedaan.</p> <p>De leerkracht (en/of eventueel de directeur) gaat met de leerling in gesprek en geeft de eerste waarschuwing: "Ik geef jou je eerste officiële waarschuwing".</p> <p>De ouders van de leerling worden gebeld/bericht door de directeur.</p> <p>Het protocol schorsen en verwijdering gaat in werking</p> <p>* Als de directeur niet aanwezig is, kan ook de IB'er worden ingezet</p>				
	Voorbeelden van gedrag	Maatregelen	Stappen				
Ernstig & frequent voorkomend gedrag (>2) Herstel eisen	<ul style="list-style-type: none"> Frequent pesten* De klas op stellen zetten Cyberpesten Grove beledigingen Systematisch weigeren om instructies op te voeren Spijbelen Opgelegde straffen niet uit willen voeren Geen enkel gezag willen aanvaarden: de autoriteit van de school in vraag stellen <p>* Als na inzet van het pestprotocol geen effect</p>	<p>Deze overtredingen zijn veel ernstiger dan wat er in blauw gebeurt: er vallen slachtoffers. Dit is het niveau van ernst van geel, met de bijkomende omstandigheid dat het gedrag blijkbaar niet een incidentele overtreding is.</p> <p>De kans dat de "dader" werkelijk zijn schuld beseft en zijn verantwoordelijkheid neemt, is groter met herstelgerichte procedures dan met klassieke straffen. Er is ook meer kans dat het slachtoffer zich werkelijk erkend voelt.</p> <p>Signalen voor kind of ouders:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gesprek met de leerkracht en gedragsspecialist, ib-er en/of directeur 	<p>STAP 2. Bij de tweede keer dat de leerling ernstig gedrag laat zien, geeft de leerkracht aan de directeur door wat de leerling heeft gedaan.</p> <p>De leerkracht (en/of Directeur) gaat met de leerling in gesprek en geeft de eerste gele kaart.</p>	<p>STAP 3. Bij de derde keer dat de leerling extreem gedrag laat zien, geeft de leerkracht aan de directeur door wat de leerling heeft gedaan.</p> <p>De leerkracht en/of directeur gaat met de leerling in gesprek en geeft de tweede gele kaart.</p>	<p>STAP 4. Bij de vierde keer dat de leerling extreem gedrag laat zien, geeft de leerkracht aan de directeur door wat de leerling heeft gedaan.</p> <p>De leerkracht en/of directeur gaat met de leerling in gesprek en geeft de rode kaart.</p> <p>De leerling heeft voor 1, 2 of 3 dagen een schoolverbod (max een week).</p>	<p>STAP 5. Bij de vijfde keer dat de leerling extreem gedrag laat zien, geeft de leerkracht aan de directeur door wat de leerling hebt gedaan.</p> <p>De leerling heeft voor 4 of 5 dagen een schoolverbod (max een week).</p> <p>Dat noemen we een schorsing.</p>	<p>STAP 6. Bij de zesde keer dat de leerling extreem gedrag laat zien, geeft de leerkracht aan de directeur door wat de leerling heeft gedaan.</p> <p>De leerling heeft voor 4 of 5 dagen een schoolverbod (max een week).</p> <p>Dat noemen we een schorsing.</p>

	<p>wordt bereikt is sprake van frequent ernstig gedrag</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nauw contact met ouders in combinatie met een gedragscontract Uitspreken van excuses aan de klas Tijdelijke verwijdering uit de groep (Time-out) Schorsing (in NL toegestaan voor max. 1 week) Permanente verwijdering (in Nederland toegestaan onder strikte voorwaarden) <p>Maatregelen: De leerling krijgt pedagogische ondersteuning. Hij/zij krijgt nog een kans om te leren. En het gedrag van de leerling moet gecontroleerd en eventueel bestraft worden. Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> Herstelgesprek met slachtoffer(s) Antipestprocedure Brief schrijven aan slachtoffer(s) Alternatieve werkstraf Begeleiding bij een contract Leerlingvolgkaart Begeleiding door een buddy Doorverwijzing naar gespecialiseerde hulpverlening / SWV <p>> Leerkracht schakelt de hulp in van gedragspecialist, ib-er en directeur > Houd een logboek bij in Parnassys met de afspraken en bevindingen</p>	<p>De leerling wordt de rest van de dag buiten de groep aan het werk gezet</p> <p>De ouders van de leerling worden gebeld door de directeur.</p>	<p>De leerling wordt de rest van de dag buiten de groep aan het werk gezet</p> <p>De ouders van de leerling worden gebeld door de directeur.</p> <p>Het bestuur wordt geïnformeerd (mail) door de directeur.</p>	<p>Dat noemen we een schorsing.</p> <p>De ouders van de leerling worden uitgenodigd op school. Bij het gesprek is nog een collega aanwezig (IB'er of leerkracht). De ouders krijgen ook een schriftelijke melding (bijlage 3)</p> <p>De directeur meldt dit bij de Inspectie van het onderwijs en het bestuur. De MR wordt geïnformeerd (zonder naam)</p>	<p>De ouders van de leerling worden uitgenodigd op school. Bij het gesprek is nog een collega aanwezig (IB'er of leerkracht). De ouders krijgen ook een schriftelijke melding (bijlage 3)</p> <p>De directeur meldt dit bij de Inspectie van het onderwijs en het bestuur.</p>	<p>Ook kan er in deze stap overgegaan worden tot (een voornemen tot) verwijdering.</p> <p>De ouders van de leerling worden uitgenodigd op school. Bij het gesprek is nog een collega aanwezig (IB'er, leerkracht of eventueel de bestuurder). De ouders krijgen ook een schriftelijke melding (bijlage 4 of 5)</p> <p>De directeur meldt dit bij de Inspectie van het onderwijs en het bestuur. Bij een verwijdering wordt de MR geïnformeerd (zonder naam)</p>
--	--	---	---	---	--	--	--

Aanvullende opmerkingen:

- Als er zich een situatie voordoet die dusdanig ernstig is dat het niet wenselijk is de stappen een voor een te volgen, kan worden afgeweken. Dit is altijd een besluit van de directeur
- Met een leerling die een gele kaart heeft gekregen worden vanzelfsprekend afspraken gemaakt over het gewenste gedrag. Als dit goed gaat kan de gele kaart kwijtgescholden worden. Dat gebeurt na een jaar. Hierbij zou het mooi zijn om aan te sluiten bij het schooljaar, zodat het ook voelt als ene nieuwe start.
- Als na stap 7 van "storend gedrag" dit gedrag niet wezenlijk verbetert, kunnen we overgaan tot de stappen bij "ernstig gedrag". Het is daarbij van belang te beseffen dat er in de stappen bij "storend gedrag" meer opvoedkundig effect is te behalen dan in het deel "ernstig gedrag". Daar ligt de nadruk meer op grensbewaking en straffen.
- In elk lokaal is een time-out plek
- De MR wordt geïnformeerd over een schorsing en verwijdering. Vanzelfsprekend worden hierbij geen namen genoemd.

Bijlage 1 Time-out procedure

Wanneer een time-out

Interne controle bij de leerling en externe controle bij de leerkracht kunnen ervoor zorgen dat de leerling een time out nodig heeft.

De interne controle zorgt ervoor dat de leerling de controle over het eigen gedrag leert te houden. Een time out heeft in dit geval een positief effect: het is de leerling zelf die het verstandige besluit neemt om even af te koelen of tot rust te komen. Dit vindt meest al plaats op een rustige plek in de klas (stille werkplek of het leerplein). Het kan ook de leerkracht zijn die de suggestie geeft aan de leerling om even de tijd te nemen en rustig te worden.

Er kunnen verschillende activiteiten worden ondernomen om dit te bewerkstelligen:

- rustig adem halen vanuit de buik
- jezelf innerlijk toespreken
- ogen sluiten en denken aan prettige situaties die je hebt meegemaakt
- koptelefoon opzetten en luisteren naar rustige muziek
- voorwerp dat je dierbaar is bij je hebben (knuffel)
- gedachten en gevoelens opschrijven in een schriftje, dagboek of los papier

Bovenstaande activiteiten en het doel van de Time-out bespreken/oefenen we meerdere malen per jaar. Na vakanties als er nieuwe leerlingen binnen komen en we ook de Gouden Weken afspraken herhalen en in periodes als er veel gebeurt (bijv. Sinterklaas)

Als de leerling zelf heeft gekozen voor de stille werkplek dan bepaalt hij/zij ook zelf wanneer hij weer rustig genoeg is. Echter dit moet wel realistisch en acceptabel zijn. De leerkracht houdt de vinger aan de pols.

De externe controle door de leerkracht wordt toegepast als er verbale en/of fysieke agressie en/of oppositioneel gedrag plaats vindt. De leerkracht stuurt de leerling naar de time-out ruimte. Het doel van de time-out is bezinning en kalmering.

Plaats stille werkplek en time-outplek

In elk lokaal of het leerplein is een stille werkplek en een time-outplek.

De stille werkplek is een prikkelarme plek vaste plek in het lokaal waar de leerling zelf naar toe kan gaan. De leerling kan hier even rustig worden en vervolgens zijn werk op deze plek starten.

De time-outplek is gevestigd op het leerplein, maar wel altijd in het zicht van de leerkracht. Op de time-out tafel ligt materiaal waarmee de leerling zich kan ontspannen (tekenmateriaal, tijdschriftjes, magneten o.i.d. of de leerkracht geeft het mee. Dit kan per groep /bouw verschillend zijn, afhankelijk van leeftijd. In alle groepen/ruimtes hangt dezelfde picto/tekst boven de time-outplek.

Soorten time-out

Fase 0 = fase voor Time-out (stap 1, 2, 3)

In deze fase is er nog niet echt sprake van een time-out. Deze fase is vooral bedoeld om een time-out te voorkomen:

- inzet van technieken als prijzen en negeren
- preventief materialen wegnemen, koptelefoon opzetten en luisteren naar rustige muziek
- materialen time-out
- leerling afschermen van factoren die het probleemgedrag oproepen en versterken. bijv. een andere plek in het lokaal of tafel omdraaien
- soms is het helpend dat de leerling even in beweging is, een boodschapje of een klusje laten doen

Er is geen sprake van verwijdering uit het lokaal, de leerling neemt gewoon deel aan het leerproces.

Fase 1 = Interne time-out (stap 4)

1. De leerkracht (onderwijsassistent) geeft bij ongewenst gedrag de leerling een correctie in de vorm van een stop en een doe-instructie, de gedragsverwachting (of regel) wordt in concreet gewenst gedrag benoemd.

2. Bij het aanhouden van het ongewenst gedrag vertelt de leerkracht dat bij herhaling een volgende keer de time-out wordt ingezet. De TO kan ook direct gegeven worden.

3. Wanneer de leerling volhardt in het ongewenste gedrag gaat de leerkracht over op toepassing van de time-out.

De instructie:

- Er volgt neutraal en gedecideerd iets in de trant van: "Ik geef je nu een time-out".
- Een korte beschrijving van het storende gedrag, of overtreding van een regel/afspraken.
- In concreet waarneembare gedragskenmerken aangeven welk gedrag gewenst is.

4. De leerling neemt plaats op de gemarkeerde TO plek op het leerplein. Deze is in het zicht van de leerkracht. De leerling neemt niet meer deel aan het leerproces in de groep (wel luisteren, niet meepraten). Dat betekent dat de deur van het leerplein open deels blijft, want je hoort er nog steeds bij.

Op het plein is de time-out plek op het bankje en in de gymzaal in de docentenruimte.

5. Primair doel van de TO is afkoeling, de-escalatie en terugkeer van assertief gedrag bij de leerling. De bezigheden van de leerling tijdens de TO is niet van belang; de leerling leest een stripboek, tekent, doet passief met de les mee of doet niets.

6. De tijdsduur.

Richtlijn: Onderbouw: 5 minuten, midden/bovenbouw: 10 minuten. Hierbij kan zandloper gebruikt worden. Het is wel leerling afhankelijk of er wel of niet een tijd gesteld wordt. Zowel bij een TO ingezet op licht ongewenst gedrag (herhaalde correcties) als bij de inzet bij grensoverschrijdend gedrag, het is altijd die leerkracht die de TO ingezet heeft, die de TO opheft. De leerkracht heeft altijd de regie bij inzet en beëindiging van de TO. Bij beëindiging van de TO keert de leerling terug naar eigen plek en voegt zicht in de les.

Fase 2 = Externe time-out (stap 5)

7. Bij blijvend storend gedrag gaat de leerkracht over op de externe TO. Dan moet de leerling Plaats nemen op de afgebakende time-outplek in het lokaal van de collega.

8. De tijdsduur van de externe TO is ook niet vastgelegd, in principe weer zo kort mogelijk. Wanneer de leerling rustig is heft de leerkracht die de TO ingezet heeft, de TO op. Dat kan betekenen dat een collega moet bijspringen om de klas over te nemen. Wordt de TO ingezet door een ander dan de eigen leerkracht, dan volgt er altijd direct een terugkoppeling naar de eigen leerkracht.

9. Indien wenselijk/mogelijk volgt een kort beschouwend gesprekje. De leraar geeft in neutrale termen (niet preken) het waarom aan van de TO en geeft een instructie aangaande het gewenste gedrag. Deze korte reflectieve terugblik vindt idealiter plaats onder vier ogen. Het gesprek eindigt met een bemoedigend vriendelijk slot.

10. De leraar complimenteert na een TO de leerling direct bij gewenst gedrag en toont vertrouwen dat het verder goed zal gaan. De leerkracht benoemt wat goed gaat en probeert succeservaringen voor de leerling te realiseren.

Fase 3 = externe time-out bij collega die geen groep heeft (stap 6)

11. Als de TO bij een collega niet afdoende is, dan volgt een externe TO bij een collega die geen groep heeft. De collega die bij of in de nabijheid van die TO aan het werk is, is als het ware een "oppasser". Hij of zij gaat niet in gesprek met de leerling, zorgt dat het niet "te gezellig wordt" en maakt geen andere afspraken. Ook hier geldt weer dat de leerkracht die de TO ingezet heeft, de leerling weer ophaalt.

Deze time out plekken zijn vaste plekken bij directie/IB. Is die collega niet aanwezig, dan wordt gevraagd of een andere collega in die ruimte zijn/haar werk kan doen.

* Bij de administratie is geen time-outplek, dat is niet een plek om rustig te worden.

De leerling haalt het werk in dat niet gemaakt vanwege de TO. Dit kan zowel onder als na schooltijd. Als na schooltijd niet lukt, dan wordt het werk meegegeven naar huis. De tijd wordt niet ingehaald op een ander dag bij een andere collega. De leerkracht doet dan een berichtje naar ouders/verzorgers als er werk mee naar huis gaat.

Als een leerling niet zelf naar de time-out plek wil gaan of na herhaald verzoek niet mee wil lopen, dan wordt de leerling door 2 collega's meegenomen. Er wordt gebruik gemaakt van de techniek van de ABC methode.

Is een leerling wel rustig, maar is het beter dat hij/zij niet weer naar de eigen klas gaat om wat voor reden dan ook, dan overleg met een collega of de leerling in een andere klas kan werken. Daar hoort hij/zij er gewoon bij.

Pauze binnen

Er kan gekozen worden om leerling een pauze binnen te houden op moment wanneer er geen vertrouwen is dat het buiten in vrijere situatie goed zal gaan. Dit kan n.a.v. een voorval zijn maar kan ook preventief ingezet worden.

Registratie

De interne TO wordt niet geregistreerd, behalve als het opvallend vaak voorkomt. Dan wordt er een aantekening gemaakt in het logboek in ParnasSys.

De externe time out wordt genoteerd in de notitie "**Logboek**" in ParnasSys. Deze notitie wordt per schooljaar steeds aangevuld, zodat je ook kunt zien hoe vaak een externe TO voorkomt en wat er aan voorafging.

Contact ouders

Zoals al eerder beschreven doet de leerkracht een berichtje naar ouders/verzorgers als er werk mee naar huis gaat. Als telefonisch contact niet lukt, dan gaat er een bericht via Parro met de vraag een leerling op te halen. Kan de leerkracht op dat moment niet in gesprek met de ouder/verzorger, dan wordt afgesproken na schooltijd contact op te nemen.

Protocol Schorsing en Verwijdering

Werkt een externe time-out onvoldoende en is er sprake van extreem grensoverschrijdend gedrag, dan wordt het protocol **Schorsing en Verwijdering van Ambion** ingezet. Zie hierin ook het protocol Storend en ernstig gedrag voor de uitwerking van het Ambion protocol.

Bijlage 2 Tekst schoolgids

We plaatsen in de schoolgids een makkelijk te lezen tekst, zodat we zoveel mogelijk ouders kunnen bereiken. Aan deze wat makkelijkere tekst kunnen geen rechten worden ontleend. De rechtsgeldige tekst is de onderstaande officiële tekst.

Officiële tekst

Als de school vaststelt dat een leerling niet langer met succes het onderwijs op onze school kan volgen (door oorzaken in of buiten de leerling gelegen) of als er sprake is van ernstige verstoringen op het gebied van veiligheid of orde kan de directeur besluiten deze leerling te schorsen dan wel van de school te verwijderen. Hierbij wordt het protocol Storend en ernstig gedrag (inclusief schorsen en verwijderen) van de school gevolgd. Deze is gebaseerd op het protocol Schorsen en verwijderen van Ambion. Voorafgaande aan het traject van schorsing en of verwijdering kan er een time out worden ingezet.

Ook het gedrag van ouders of de relatie tussen de school en ouders kan reden zijn om tot verwijdering over te gaan. Bij bedreiging, belediging, schelden/schreeuwen (wanneer dit een bedreiging of belediging betreft) kan er tevens aangifte gedaan worden bij de politie.

De beslissing tot verwijdering wordt, nadat de groepsleerkracht (eventueel een ander personeelslid) en de ouders over het voornemen tot verwijdering zijn gehoord, schriftelijk en met redenen omkleed door de directeur medegedeeld. Daarbij is het voor betrokken ouder(s)/verzorger(s) mogelijk om, binnen 6 weken na dagtekening, schriftelijk bij het bevoegd gezag een verzoek om herziening van dit besluit te vragen. Vervolgens beslist het bevoegd gezag binnen 4 weken, maar zal wel de ouders eerst horen.

Makkelijker leesbare tekst

Als een leerling zich langdurig onveilig gedraagt of de orde verstoort, kan de directeur besluiten deze leerling te schorsen of zelfs van de school te verwijderen.

Dan wordt het protocol *Storend en ernstig gedrag (inclusief schorsen en verwijderen)* gevolgd.

Ook het gedrag van ouders of de relatie tussen de school en ouders kan reden zijn om tot verwijdering over te gaan. Bij bedreiging, belediging, schelden/schreeuwen (wanneer dit een bedreiging of belediging betreft) kan er tevens aangifte gedaan worden bij de politie.

Een leerling (of ouder) wordt niet zomaar geschorst. Daar gaat een proces aan vooraf zoals beschreven in het protocol. Alleen in hele uitzonderlijke gevallen kan het zijn dat een leerling direct wordt geschorst of verwijderd (zoals bijvoorbeeld bij een acute onveilige situatie)

Ouders (verzorgers) kunnen bezwaar maken tegen het besluit om een leerling te verwijderen van school. Het bevoegd gezag (het bestuur van Ambion) beslist hierover binnen 4 weken, na een gesprek met de ouders.

Voor de exacte informatie en procedure verwijzen we naar het protocol *Storend en ernstig gedrag*.

Bijlage 3 Voorbeeldbrief m.b.t. gele kaart (1^e of 2^e)

Heerenveen, **DATUM**

Geachte heer/mevrouw.....,

Hierbij delen wij u mede, dat wij uw zoon/dochter (*naam*) ... een **eerste/tweede** gele kaart geven.

Uw kind is (voor een deel van) deze dag uit de groep geplaatst en aan het werk gezet op een andere plek binnen de school.

We hebben u tevens gebeld om nadere toelichting te geven en te bespreken hoe we er voor kunnen zorgen dat dit niet verder escaleert.

De redenen die hieraan ten grondslag liggen zijn:

1. reden gele kaart
2. voorgeschiedenis
3. reeds genomen stappen

Eventueel:

Wij verwachten u op (*datum en tijd*) op school om met ons te kijken naar oplossingen om mogelijke verwijdering in de toekomst te voorkomen.

Bij dit gesprek is/zijn eveneens aanwezig (*naam*).

Hoogachtend,
(*naam directeur*)

Directeur OBS Route 0513

Bijlage 4 Voorbeeldbrief m.b.t. schorsing (1^e of 2^e)

Heerenveen, **DATUM**

Geachte heer/mevrouw.....,

Hierbij delen wij u mede, dat wij uw zoon/dochter (*naam*) ... dagen schorsen van school.

Uw kind wordt voor deze periode dus de toegang tot de school ontzegd.

De redenen die hieraan ten grondslag liggen zijn:

1. reden schorsing
2. voorgeschiedenis
3. reeds genomen stappen

Wij verwachten u op (*datum en tijd*) op school om met ons te kijken naar oplossingen om mogelijke verwijdering in de toekomst te voorkomen.

Bij dit gesprek is/zijn eveneens aanwezig (*naam*).

Hoogachtend,
(*naam directeur*)

Directeur OBS Route 0513

Bijlage 5 Voorbeeldbrief m.b.t. voornemen tot verwijderen

Heerenveen, DATUM

Geachte heer/mevrouw.....,

Hierbij delen wij u mede, dat wij voornemens zijn uw zoon/dochter (*naam*) van school te verwijderen.

De redenen die hieraan ten grondslag liggen zijn:

1. reden verwijdering
  - a. de school kan niet langer voldoen aan de zorgbehoefte van de leerling
  - b. er is sprake van ernstig wangedrag van de leerling of de ouders
  - c. er is sprake van gedrag dat in strijd is met de grondslag van de school
2. voorgeschiedenis
3. reeds genomen stappen (*o.a. horen van de leerkracht*)

Wij willen u graag uitnodigen om op school te komen voor overleg over ons voornemen *naam* te verwijderen en nodigen u uit op (*datum en tijd*).

In dat overleg zal wat betreft de school worden ingegaan op de volgende onderwerpen:

- de aanleiding voor deze maatregel
- de overwegingen van de school (de redenen)
- uw opvattingen over de zaak
- de procedure
- vervolgafspraken

Bij dit gesprek is/zijn eveneens aanwezig (*naam*).

Hoogachtend,
(naam directeur),

Directeur OBS Route 0513

Bijlage 6 Voorbeeldbrief m.b.t. verwijderen

Heerenveen, DATUM

Geachte heer/mevrouw.....

Op (*datum*) spraken wij met u over het voornemen van de school over te gaan tot verwijdering van naam leerling.

We hebben in dat overleg onze argumenten uitgewisseld. Door de school zijn de volgende overwegingen aangedragen:

(*zie redenen in brief voornemen tot verwijderen*)

Door u is het volgende aangegeven:

(*argumenten ouders*)

De school plaatst daar het volgende tegenover:

(*motivering school = zorgvuldige afweging van alle belangen*)

Op basis van de weging van de argumenten blijven wij bij ons standpunt (*naam leerling*) te verwijderen van naam school.

Wij nemen hierbij nog de volgende maatregelen:

- de toegang tot de school ontzeggen m.i.v. (*datum*)
- het onderwijsaanbod in de tijd die nodig is om een andere school te vinden
- de verwachte verwijderingsdatum (kan pas wanneer er een school gevonden is)

Tot slot willen wij u aangeven dat u binnen 6 weken na dagtekening om herziening van dit besluit kunt vragen.

Dit verzoek kunt u schriftelijk indienen bij:

(*naam en adres en contactpersoon bij het Bestuur*)

Hoogachtend,

(*naam directeur*),

Directeur OBS Route 0513

Bijlage 7 Protocol storend en ernstig gedrag korte versie

Storend gedrag

Stap 1	De leerkracht probeert weer "in de samenwerking te komen".
Stap 2	De leerkracht kijkt de leerling aan, maar gaat door met de les
Stap 3	De leerkracht kijkt de leerling aan en stopt even met de les
Stap 4	Interne time-out
Stap 5	Externe time
Stap 6	Externe time-out bij een collega die geen groep heeft
Stap 7	Contact met ouders
Stap 8	Afronden met afspraken of na 3 ^e keer naar ernstig gedrag

Ernstig gedrag (altijd de directeur inschakelen)

Stap 1	Eerste officiële waarschuwing	
Stap 2	Eerste gele kaart	
Stap 3	Tweede gele kaart	Dag uit de klas
Stap 4	Rode kaart	1-2-3 dagen schorsing
Stap 5	Nogmaals incident na rode kaart	Schorsing voor maximaal 4 of 5 dagen
Stap 6	Nogmaals incident na stap 5	Als stap 5, maar ook de mogelijkheid tot verwijderen